

**Vēlaties vairāk
uzzināt par
Jūsu tiesībām
darba vietā?**

**Jums ir
varens
draugs!**

Uzziniet par savām tiesībām attiecībā uz:

- valsts noteikto minimālo algu
- darba stundām
- darbu caur darba aģentūrām
- darbu lauksaimniecībā
- darbu caur vidutāju

Šī brošūra nosaka zināmas strādājošo tiesības, kas attiecas uz katru, kas strādā Apvienotajā Karalistē. Ja Jūsu darba devējs neievēro šos noteikumus, viņš pārkāpj likumu.

Pašlaik darbojas Palīdzības līnija "Tiesības uz darbu un algu", piezvanot uz kuru, Jūs varat uzzināt vairāk par savām darba tiesībām. Jūs varat saņemt padomu un palīdzību attiecībā uz to, kā rīkoties. Palīdzības līnija var palīdzēt Jums saņemt to, uz ko Jums ir tiesības.

Noteikumi par darba algu un darba stundām attiecas uz visiem strādājošajiem. (skat. 3. un 4. lpp). Pastāv atsevišķi darbu veidi, uz kuriem attiecas īpaši noteikumi. Šie noteikumi ir paskaidroti tālāk brošūrā.

Jūsu darba devējam ir jānodrošina Jums arī citas strādājošo tiesības, tādas kā apmaksāts atvaļinājums, pārtraukumi atpūtai darba laikā, darba devējam ir arī jā rūpējas par Jūsu veselību un drošību darba vietā. Ja Jums ir kādas neskaidrības par šīm vai citām strādājošo tiesībām, kas nav iekļautas šajā brošūrā, zvaniet uz ACAS pa tālruni **08457 47 47 47**, vai apmeklējiet mājas lapu **www.direct.gov.uk**

Ja Jūsu jautājumi attiecas uz veselību un drošību darba vietā, zvaniet uz Darba higiēnas un drošības aģentūru (HSE) pa tālruni **0845 345 0055**.

Noteikumi par valsts noteikto minimālo algu

- Ja esat vecāks par 22 gadiem, Jūsu darba algai ir jābūt vismaz £5.80 stundā. Šāda ir valsts noteiktā minimālā alga.
- Gandrīz ikvienam ir tiesības uz valsts noteikto minimālo algu. Tas attiecas uz pagaidu, nepilnas darba dienas un gadījuma darba strādniekiem, mājražotājiem, gabaldarba strādniekiem un cilvēkiem no citām valstīm.
- Sākot ar 2009. gada 1. oktobri, ja Jums tiek iedota "tējas nauda", tad to nedrīkst iekļaut minimālajā darba apmaksā.
- Jūsu darba devējs nevar atskaitīt naudu no Jūsu algas par tādām lietām, kā darba piederumi, aizsargapģērbs vai uniformas, ja tas padara to mazāku par valsts noteikto minimumu.

Valsts noteiktās minimālās algas lielums var mainīties katru gadu oktobrī.

Gados jauni strādnieki

Darba alga jauniešiem jaunākiem par 22 gadiem:

- £4.83 stundā, ja viņi ir vecumā no 18 līdz 21 gadam
- £3.57 stundā, ja viņi ir tikko pabeiguši skolu un jaunāki par 18 gadiem.

Daži izņēmumi

- Dažiem cilvēkiem nav jāmaksā valsts noteiktā minimālā alga, kā piemēram, dažiem mācekļiem un studentiem, kas atrodas darba praksē.
- Darba devējs ir tiesīgs atskaitīt līdz £31.57 mērciņām no Jūsu valsts noteiktās minimālās algas par dzīvokli. Šo atskaitījumu sauc par "accommodation offset" (atlīdzība par mītni).
- Ja Jūs strādājat lauksaimniecībā, tad uz šiem darbiem attiecas citas minimālās algas (skat. 6.lpp.).

Vai Jūs saņemat valsts noteikto minimālo algu?

Jums būtu jāsaņem algas aprēķina kvīts, kurā ir norādīta Jums izmaksājamā alga. Tajā jābūt norādītiem arī visiem atvilkumiem kā, piemēram, nodokļiem.

Taču iespējams, ka tajā nevarēs skaidri redzēt vai saņemat valsts noteikto minimālo algu. Ir nauda, kas tur netiek skaitīta, piemēram, izdevumi. Vai arī Jums tiek maksāta alga ar nefiksētiem izcenojumiem stundā.

Lai uzzinātu par to vairāk, zvaniet uz Palīdzības līniju pa bezmaksas tālruni **0800 917 2368**, vai apmeklējiet vietni tīmeklī: **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Noteikumi par darba stundām

- Jums nav jāstrādā vairāk nekā, vidēji, 48 stundas nedēļā.
- Tas attiecas gandrīz uz katru strādājošo Apvienotajā Karalistē.
- Ja Jūs esat vecāks par 18 gadiem, Jūs varat izvēlēties strādāt ilgāk, ja to vēlaties, bet darba devējs nevar piespiest Jūs to darīt. Par to ir jāparaksta atsevišķa rakstiska vienošanās.

Kā aprēķināt, cik stundas Jūs strādājat?

Ir laiks, kuru Jūs pavadāt darbā virs noteiktajām 48 stundām un kas tiek pieskaitīts darba stundām. Tas ir laiks, ko Jūs pavadāt:

- apmācoties darbam
 - atrodoties ceļā saistībā ar darba uzdevumu
 - strādājot apmaksātas virsstundas.
- Jūs nevarat pieskaitīt darba stundām:
- pusdienas pārtraukumus
 - ceļojuma laiku uz un no darba
 - neapmaksātas virsstundas, kuras Jūs pats esat izvēlēties strādāt.

Gados jauni strādnieki

Jauniešiem (pēc skolas beigšanas un līdz 18 gadiem) ir atļauts strādāt tikai līdz 8 stundām dienā, un līdz 40 stundām nedēļā.

Darbu veidi, kas nav iekļauti šajos noteikumos

Ir tādi darba veidi, kur ir atļautas ilgākas darba stundas pie zināmiem nosacījumiem. Pie šādiem darbiem ir pieskaitāmi:

- darbs bruņotajos spēkos, policijā, ugunsdzēsības un ātrās palīdzības dienestos
- darbs uz jūras zvejas kuģiem vai tirdzniecības kuģiem ezeros un iekšzemes ūdeņos
- apkalpotāju darbs privātās mājās.

Lai uzzinātu vairāk, zvaniet uz Palīdzības līniju pa bezmaksas tālruni **0800 917 2368**, vai apmeklējiet vietni tīmeklī **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Ja strādājat caur aģentūru

- Aģentūrai ir jāmaksā Jums par katru nostrādāto stundu.
- Aģentūra nevar prasīt no Jums naudu par darba atrašanu.
- Aģentūrai ir rakstiski jāpaziņo par to, cik daudz viņi Jums maksās, kādi ir Jūsu līguma ar viņiem noteikumi, un kādu darbu viņi Jums atradīs.
- Aģentūrai nav tiesību atskaitīt no Jūsu algas naudu par darba aprīkojumu, aizsargapģērbu vai uniformu, ja Jūs neesat par to vienojušies.
- Viņi var prasīt samaksu par papildu pakalpojumiem, bet nevar piespiest Jūs tos izmantot kā daļu no noteikumiem par darba sameklēšanu.

Attiecībā uz izklaides un modes aģentūrām pastāv citi noteikumi. Par tiem Jūs varat pajautāt savā aģentūrā vai apmeklēt **www.direct.gov.uk**

Darbā aģentūru standartu inspekcija (Employment Agency Standards Inspectorate) seko līdzi tam, lai aģentūras ievērotu likumu. Tā izmeklē sūdzības par aģentūru rīcību.

Citas strādājošo tiesības

Jums tāpat arī ir tiesības uz apmaksāto atvaļinājumu un pārtraukumiem atpūtai darba laikā.

Lai uzzinātu vairāk, zvaniet uz Palīdzības līniju pa bezmaksas tālruni **0800 917 2368**, vai apmeklējiet **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Ja esat nodarbināti lauksaimniecībā

Pastāv daži īpaši noteikumi attiecībā uz tiem, kas strādā lauksaimniecībā.

Pie lauksaimniecības darbiem tiek pieskaitīti: darbi, kas saistīti ar dzīvnieku audzēšanu, jebkura veida pārtikas ražošana fermā, dārzkopība, pārtikas produktu audzēšana pārdošanai tirgū, augu stādu audzēšana, pārtikas produktu iepakošana, augļu dārzu vai mežu kopšana.

- Samaksai par Jūsu paveikto darbu ir jābūt ne mazākai kā £5.81 stundā.
- Jums uz to ir tiesības pat tad, ja veicat pagaidu, sezonas, gadījuma vai gabaldarbu.
- Tāda pati alga Jums ir jāsaņem, ja esat saslimuši vai savainojušies darba vietā.
- Ja dzīvesvietu Jums nodrošina darba devējs, viņam ir tiesības atskaitīt no Jūsu algas zināmu naudas summu. Viņš var atskaitīt ne vairāk kā £31.57 nedēļā.
- Jums ir tiesības prasīt, lai Jums parāda grāmatvedības ierakstus par Jūsu algu, un darba devējam Jums tie ir jāparāda. Tādējādi Jūs varat pārbaudīt to, kas Jums tiek maksāts.

Ja Jūs strādājat caur vidutāju, lūdzu skatieties 7. lapaspusi.

Lai uzzinātu vairāk, zvaniet uz Palīdzības līniju pa bezmaksas tālruni **0800 917 2368**, vai apmeklējiet **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Ja strādājat caur vidutāju

Vidutāji piegādā darba spēku noteiktām industrijām. To skaitā ir lauksaimniecība, pārtikas produktu audzēšana pārdošanai tirgū, vēžveidīgo vākšana un pārstrādāšana, pārtikas un dzērienu pārstrādāšana un iepakošana.

- Jums ir tādas pašas tiesības uz darba apmaksu un darba stundām, kā pārējiem strādniekiem.
- Darba devējs nevar Jūs atturēt no tā, lai izvēlētos citu darbu; viņam nav tiesību aizturēt Jūsu pasi vai citus dokumentus, prasīt no Jums samaksu par to, ka aizejat no darba, vai draudēt Jums kādā citā veidā.
- Darba devējs nedrīkst ņemt no Jums naudu par darba aprīkojumu, aizsargapģērbu vai uniformu.
- Jums nav obligāti jādzīvo mītnē, kuru piedāvā darba devējs. Ja darba devējs apgādā Jūs ar mājokli, tad tam ir jābūt drošam.

Vidutāju licencēšanas pārvalde (Gangmasters Licensing Authority) tika izveidota, lai aizsargātu cilvēkus, kas strādā caur vidutājiem. Tā var aizliegt vidutājam darboties, ja viņš netaisni izturas pret strādniekiem.

Citas strādājošo tiesības

Jums ir arī tiesības uz apmaksāto atvaļinājumu, apmaksātām slimības lapām un apmācībām.

Ja Jūs strādājat caur aģentūru, lūdzu skatīties arī 5. lapaspusi.

Lai uzzinātu vairāk, zvaniet uz Palīdzības līniju pa bezmaksas tālruni **0800 917 2368**, vai apmeklējiet **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Kur var saņemt vairāk informācijas?

No vieniem mobilajiem telefoniem zvani uz šo numuru ir bezmaksas, no citiem – zvana maksa variē. Sīkāk par zvana maksu Jūs varat uzzināt kompānijā, kurā Jūsu telefonam ir pieslēgums.

Zvaniet uz Palīdzības līniju, ja:

- Jums ir nepieciešama palīdzība vai padoms
- Jūs uzskatāt, ka Jums neizmaksā pareizu algu, vai arī ja tiek pārkāpti likumi par darba samaksu vai darba tiesībām
- Jūs vēlaties uzzināt, vai Jums tiek izmaksāta valsts noteiktā minimālā alga.

Zvani uz Palīdzības līniju ir bezmaksas un konfidenciāli. Jūs varat saņemt palīdzību un padomu vairāk nekā 100 dažādās valodās. Ja vēlaties izteikt sūdzību, Jums nav jānosauca savs vārds.

Daudz noderīgas informācijas Jūs varat atrast tīmeklī **www.direct.gov.uk/payandworkrights**, vai arī varat parunāt ar savu darba devēju – arī tas var izrādīties ļoti noderīgi.

Par visām pārējām strādājošo tiesībām, kuras nav pieminētas šeit, un, lai konsultētos, zvaniet uz ACAS pa tālruni **08457 47 47 47**, vai apmeklējiet vietni tīmeklī **www.direct.gov.uk**

Tāpat arī pastāv iespēja apmeklēt vietējo Pilsoņu konsultāciju biroju (Citizen Advice Bureau). Lai atrastu Jums tuvāko biroju, skatieties Jūsu lokālajā telefonu grāmatā vai apmeklējiet **www.citizensadvice.org.uk**

